

POTOPA, DESET HOSPODINOVÝCH VÝROKŮ

Kázání ze soboty 12.12.2020 – br. Jiří Beneš

Při naší první bohoslužbě po delší době izolace budeme věnovat pozornost tomu nejcnějšimu, co v Bibli máme a díky čemu se můžeme setkávat s Bohem, resp. díky čemu můžeme pobývat v Hospodinově blízkosti. Dnes se tedy vystavíme deseti Hospodinovým výrokům, které máme v 1. Mojžíšově, v oddíle spojeném s postavou Noeho.

Proč si myslíte, že máme v Bibli příběh o Noemovi či potopě? Jak jej máme číst? Co z něj máme slyšet a pochopit? Proč bychom se k němu měli vracet? Jistě ne proto, aby nás ujišťoval, že potopa byla. O tom přece nepochybujeme. A jakkoli je i vira Noeho obdivuhodná, ani to není hlavní sdělení příběhu. Ke hlavnímu sdělení nás nepřivede to, co je zde napsáno, nýbrž to, jak je to napsáno (forma sdělení).

Čteme-li příběh o Noemovi či potopě, obvykle sledujeme obsah sdělení a ten nás navádí věnovat se ději, tj. postavě a události. Ale tím hlavním sdělením není ani Noe, ani potopa, nýbrž to, co říká Bůh (na to je upozorněno deseti uvozovacími větami), zcela ve smyslu toho, co je psáno v Iz 40,6-8. Bůh, resp. to, co říká a činí, je totiž hybatelem dění. Zprávě o tom, co Bůh činí a říká je v příběhu věnována největší pozornost. Příběh je pouze nosič a interpretační rámec výroků Hospodinových, které by bez příběhu byly stěží dostupné. Přináší totiž z pohledu Božího myšlení i do jeho záměrů. To je sdělení, které se zcela vymyká obrazu Boha, jež lze racionálně zpracovat. Ukazují nepochopitelnou tvář Boha. Poprvé se Bůh objevuje v jiné roli, než v roli ochránce a pečovatele. Je to role hrnčáře opravující nepodařené dílo? Bohu se něco nepodařilo? Nebo role hasiče, který řeší vývoj událostí, který se vymknul kontrole? Události se vyvíjejí samy, bez Božího řízení? Jakkoli nám příběh nabízí řešení, tak tomu, co Bůh říká a dělá, nerozumíme. Poprvé si tak máme možnost sáhnout na to, jak nás Bůh přesahuje a jak jsme omezení ve schopnosti chápat smysl jeho jednání.

Rámec tvoří zpráva o katastrofě. Ta nenastává sama. Je to Bohem řízená katastrofa s instrukcí, jak katastrofou projít. Zde je katastrofou potopa, ale zrovna tak jí může být požár, zemětřesení, sucho, hladomor, válka, únik nervově paralytických plynů, přemnožení krys, genocida (např. holocaust), mor či pandemie. Příběh o potopě nás učí, jak katastrofou projít. Ukazuje, co jediné je pevné, když vše kolem se hroutí. Na Noemovi vidíme, čeho se lze držet, jak přežít zánik starého věku, jak projít údolím stínů smrti a vejít do věku nového (1 Moj 6,22; 7,5.9.16; 8,18-20).

Co je pevné a čeho se Noe držel? Toho, co říká Hospodin. K tomu odkazuje i Ježíš malomocné, když je posílá ukázat se kněžím (L 17,12-19) – není to kvůli nadpřirozeným léčitelským schopnostem kněží. Ježíš jim jen říká: udělejte to tak, jak to řekl Hospodin. Noe se pokorně podřizoval tomu, co Bůh říká a vůbec nepotřeboval o tom být přesvědčován. Neptal se proč a nepotřeboval zdůvodnění, ani racionální pochopení. Bůh Noemovi věřil a Noe žil v souladu s Bohem. Na něm je vidět, že se Hospodinovo slovo nevrací k Bohu s prázdnou (Iz 55,8-11). Hospodinovy výroky pro něj byly průvodce katastrofou. Těch výroků je zde deset stejně jako ve Stvořitelském hymnu. A oba texty spojuje také opakování (sedmi) témat (Hospodinovo rozhodnutí, záchrana vybraných, potrava, smlouva, znamení smlouvy, živí tvorové, nárok „plod'te se a množte se!“), podobná struktura výroků, podobná reakce vypravěče na výroky, podobná terminologie, podobná tematika výroků a podobný záměr sdělení.

První výrok (1 Moj 6,3) Hospodina bolí srdce (1 Moj 6,6). Druhý výrok (1 Moj 6,7).

Třetí výrok (1 Moj 6,13-21) k Noemu. Zveřejnění a vysvětlení rozhodnutí Bůh oznamuje, co Noe činí. Bůh ví, že to Noe učiní – věří mu. Zpráva o uskutečnění výroku (6,22)

Čtvrtý výrok (1 Moj 7,1-4) k Noemu. Trojí zpráva o uskutečnění výroku (7,5.9.16). Ujištění o realizaci Hospodinova výroku.

Pátý výrok (1 Moj 8,15-17) k Noemu. Zpráva o uskutečnění výroku (8,18-20).

Šestý výrok (1 Moj 8,21-22).

Sedmý výrok (1 Moj 9,1-7) k Noemu „a jeho synům“ je uveden jako požehnání.

V sedmém Hospodinově výroku je naznačen řád, na jehož základě má člověk v novém věku (po potopě) fungovat. Tento řád v sobě obsahuje „univerzální morální kodex koexistence s Bohem, s lidmi i dalším stvořením“, který je v židovské tradici známý jako „**sedm Noachitských pravidel**“ či „*Tóra pro národy*“. ... Právní historie užívá v souvislosti s Noachitskými zákony pojem *prazákon*“. Lze je považovat za výraz „univerzální etiky“. Noachitská koncepce „je přirozený zákon, podle něhož je právě Hospodínem komunikovaná Tóra vůbec prvním Božím nařízením pro člověka, ... který je či má být podle Božího vzoru obrazem Božím“. „Noachitská pravidla“ jsou rozpoznatelná i v zákoně svatosti (3 Moj 17,10-14; 18,6-26), konkrétně v předpisech pro spolubydlící cizince Židů (jak je o nich řeč i v Sk 15). „Noachitská pravidla“ odvozená ze sedmého Hospodinova výroku (1 Moj 9,1-7) jsou tato: (I.) Dinim – právní řád; (II.) Avoda zara – zákaz modloslužby; (III.) Birkat haš-šem – posvěcovat Hospodinovo jméno (zákaz zlořečení); (IV.) Gillul Arajot – zákaz neřádných sexuálních praktik; (V.) Šefichut damim – zákaz zabíjení; (VI.) Gezel- zapovězení krádeže a zneužívání; (VII.) Ever Hachaj – „nepojídat část dosud živého zvířete“ + odmítnutí krutostí¹.

Osmý výrok (1 Moj 9,8-11) k Noemu „a jeho synům“. Téma: smlouva se stvořením je závazek (slib 1 Moj 9,11 je opakování z 1 Moj 8,21).

Devátý výrok (1 Moj 9,12-16) k Noemu. Téma: smlouva se stvořením.

Desátý výrok (1 Moj 9,17) k Noemu. Téma: smlouva se stvořením.

Z toho, co lze z Hospodinových výroků slyšet, vyzdvíhnu na závěr tři skutečnosti:

I., Bůh něco prožívá – trápí se, bolí jej srdce, je zklamán a sdílí své rozhodnutí s člověkem, kterého si vybral;

II., Mezi lidmi je jeden, který za něco stojí. Pro něj Bůh něco udělá. Noe počítá s Bohem a tak i Bůh počítá s Noem. Jemu připravil program a jemu se rozhodl zavázat slibem, neboli uzavřít s ním smlouvu. Po něm ještě něco chce – s ostatními to již zabalil. A díky Noemu přežijí i členové Noeho rodiny, přestože patrně pro Boha nijak a ničím zajímaví nejsou. Jen Noe totiž našel milost u Boha (1 Moj 6,8), jen Noe je spravedlivý (1 Moj 7,1), jen Noe dělá to, co Hospodin říká. A Bůh do Noeho také investuje (1 Moj 9,1), věnuje se mu (1 Moj 9,1-7), záleží mu na jeho životě;

III., ve hře jsou i zvířata, ostatní živí tvorové. Nejde jen o Noeho a jeho rodinu. Hospodin nás zde učí vnímat živé tvory a uvědomovat si, že Bohu na nich záleží. Opakovaně (pětkrát!) říká, že se připoutává i k ostatním živým tvorům svou smlouvou (1 Moj 9,9-10.12.15.16.17). A ohled na Boží stvoření, na zvířata i na rostliny by měl být součástí naší zbožnosti, naší spirituality, našeho vztahu k Bohu, naší bohoslužby. Ještě stále je čas vzít vážně, co Bůh říká a vyvodit z toho ve svém životě důsledky.

Amen

¹ VYMĚTALOVÁ HRABÁKOVÁ E.: Noachitské příkazy v minulosti i dnes optikou křesťanské etiky. In: VEVERKOVÁ K. (et. Alii) Bible a etika v kontextu doby a myšlení. HTF UK Praha (L. Marek) 2014, str. 40-45.